

ULUSLARARASI FİLM FESTİVALLERİ: KISA BİR BAKIŞ

Sanjoy Ghosh¹

Çeviri: İlker Mutlu

Gezegennemizde uluslararası film festivallerinin yıllar boyunca gelişimi gerçekten ilgi çekicidir!

Bildiğimiz gibi, sinemanın başlangıcı 1895'tir. "Bir film çekme" dünyası doğdu. "Oyun" ve "Kes" dünyası yolculuğuna başladı. Ve bundan itibaren geçen üç on yıl içerisinde, 1930'lardan başlayarak, film festivalleri dünyası "Oyun!" anonsunu yaptı. Şimdiye kadar da kesintisiz sürdü.

Modern zamanlarda, dünya etrafında günde en az 3-4 film festivali gerçekleşmektedir. Bunlar farklı janrlarda, farklı sınıflarda, farklı renklerde, farklı görünüşlerdedir. Bunların arasında yüzden azı 'resmi' festivaldir. FIAPF'ın kurallarına bağlı ve onun üyesi olan festivaller resmi festivaller olarak bilinirler. Ama bu binlerce festivalin ortak bir noktası vardır; hepsi sinema sunarlar. Ayrıca, aynen film yönetmenleri gibi sinemaya âşıktırlar.

Bu büyük tuallerin arasında büyük biraderler, bugün popüler şekilde bilinen adlarıyla, Venedik, Cannes, Berlin ve Toronto'daki festivallerdir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce başlayan Venedik en eskileridir (1932). Film festivalleri tarihinde gösterilen ilk film, **Robert Louis Stevenson**'ın başyapıtı **Dr. Jekyll and Mr. Hyde**'in **Rouben Mamoulian** tarafından perdeye aktarılan versiyonudur. Ve 2014'te, La Biennale'nin açılış programındaki film, geçen yılın başında Akademi Ödülleri'nde en iyi film ödülünü kazanmaya giden, Meksikalı yönetmen **Alejandro González Iñárritu** imzalı **Birdman**'di.

¹ film-aktivisti, yaratıcı danışman

Venedik, 1932

Venedik'ten sonra, Moskova, Cannes ve Berlin de kendilerinininkileri başlattılar. Bu bakımdan, Avrupa, bu en güçlü sinema aracının hak ettiğini düşündükleri yolda 'duyarlı' sinemalara kıymet verip onları sergileyerek yol göstermiştir diyebiliriz.

Cannes 1939'da yolculuğuna başlamayı denedi, ama savaş nedeniyle devam edemedi. Ardından ilk festivali 1946'da düzenledi. Hindistan'ın Cannes'a katılması tam da bu ilk yılda, **Chetan Anand**'ın *Neecha Nagar*'ıyla oldu ve orada Büyük Ödülü aldı.

Avrupa'nın yanı sıra, Kuzey Amerika kendi festivallerini hemen 50'lerde başlattı. Toronto (1976) bugüne değin en büyük kalabalığı, Kuzey Amerika pazarı

ve erbapları için profesyonelleri ve filmleri sürükler. Sundance, 1978'den bu yana, **Robert Redford** ve arkadaşları önderliğinde, bağımsız sinema ve gelecek nesil için artan destek için başlıca dayanak haline gelmiştir.

Güney Amerika için, Güney Amerika filmlerini bulmak adına, Cartagena en göze çarpan festivaldir. Rio, Buenos Aires, Caracas, Santiago, La Paz ve diğer büyük şehirler, kendilerince festivallere ev sahipliği yaparlar.

Afrika'da Ouagadougou, en büyük film festivalidir. Durban, Kahire, Marakeş, Johannesburg öne çıkan faaliyetlere sahiptirler.

Asya da geride kalmış değildir. Çin'de Şangay, Japonya'da Tokyo, Kore'de Busan, Hong Kong, Tayvan kendi sinemalarını tanıtmak ve sergilemek adına küresel komşularıyla birlikte hayli yol almıştır.

İran filmleri festival pazarları etrafında kendilerine konum edindiler. Türkiye, İstanbul, Ankara, Adana ve Antalya kendi saygın markalarını oluşturduklarından beri, farklı kentlerde de festivaller yapmaya başladı. Bu festivallerin yaygınlaşması, film dünyası için daha iyidir.

Hindistan 1952'de, Asya'daki ilk film festivalini aynı anda Kalküta ve Mumbai'de, Hindistan Uluslararası Film Festivali (IFFI) adıyla başlattı. Ne yazık ki yetmiş yıl gösterim yapmış düzgün salonlardan bazıları Kalküta'da artık kapalıdır ve ranta dönüştürülmeyi beklemektedir. Ama Hindistan bu esnada son yirmi yılda pek çok film festivali oluşturdu. Birkaçı doğalarını temelli değiştirmiş

The Elphinstone bugün hala ayakta... Chaplin olarak ([link](#))

olabilir. Kalküta mesela. 1995'te Kerala Uluslararası Film Festivali ile bağlantılı olarak başladı. Ama 1996'dan bu yana yolculuğuna bağımsız devam ediyor. Resmi kabulünü 1998'de, FIAPF tarafından tanınan yegane yarışmasız, resmi uzun ve kısa metraj film festivali olarak edindi. Ama 2014'ten beri, yarışmalı kategoriye dönüş yaptı ve artık daha fazla güçle, başarıyla yürütülüyor.

Toprağın büyüklüğü, kültür çeşitliliği ve farklı Hint dilleri, yıllar boyu güçlü sinemasal katkılar yaptılar. Ve dünya sinemasına kendini gösterme ihtiyacı, bu ulusun farklı yerlerindeki pek çok düşünce gücünü film festivalleri oluşturmaya itti.

Bugün Goa, Kerala, Kalküta, Mumbai, Haydarabad, Chennai, Bengaluru, Ahmedabad, Jaipur, Pune, Srinagar'da ve yaklaşık bir milyar iki yüz elli milyonluk bir ulusun pek çok başka şehrinde de film festivalleri göze çarpmaktadır.

Asya'da Busan, 1996'da Pusan Uluslararası Film Festivali olarak başladı ve muhtemelen profesyoneller için en ilgi çekici festival haline geldi. Artık bazı önemli değişikliklerle Asya Film Marketi'ne dönüşen Pusan Tanıtım Planı (PPP), işbirliği ve fon tedariki için önemli bir pazardır.

Cartagena Film Festivali, Kolombiya

Farklı bir yerde, farklı bir bölge ya da ulusa ait bir film festivali organize etme eğilimi vardı ve yıllar boyu, bazıları gerçekten de izleyici ve medyayı çektiler.

Nantes'taki 3 Kıta Festivali, Asya ve Afrika'dan yeni keşifleri sergiledi. Avrupa Birliği başka kıtalardaki Avrupa Birliği Film Festivalleri aracılığıyla Avrupa filmlerini desteklemektedir. Hint film festivalleri, ABD'den Singapur'a kadar uzanan farklı ülkelerde yapılmaktadır. Afrika film festivalleri Birleşik Krallık'ta

gerçekleştirilir. Latin Amerika film festivalleri, Latin Amerika devletleri haricinde pek çok ülkede yer alır.

Neden? Neden bu olaylar için böyle bir çılgınlık ve ihtiyaç mevcut? ve bu faaliyetler nasıl kabul görür ve ışık saçıcı hale gelir? Benim için en önemlisi, faaliyet adına uzun-soluklu doğru vizyona sahip olmaktır ve yönetmen / sanat yönetmeni / programcı / yaratıcı yönetmen, herhangi bir başarılı festival için güç alanıdır. Sinema endüstrisinin büyümesi gerçekten de perde arkasındaki bu hayalcilerin ustalıklarını yansıtır.

Keza, film festivallerinin temel olarak neyi hedeflediklerine bakalım. Bunlar gerçekten de, diğer şeylerin yanı sıra, milletlerin en etkili iletişim aracı olan sinema vasıtasıyla karşı kültürleri ve diğerlerinden gelen insanların perspektiflerini deneyimlemeyi sağlarlar. Bu platformlar, dünya sineması için karşılıklı anlayış ve saygı yaratarak, fikirlerin büyük oranda karşılaşmasını mümkün kılarlar. Milletler arasında uyumu teşvik eder ve katılan herkesin sanatsal hislerini yükseltirler. Bu, çoğu durumda, bütün uluslararası toplantılar gibi, tüm dünyanın minyatür bir temsilidir. Hem bağımsız hem de ticarî sinemaya dünyanın her kesiminden eleştiri adına eşit bir olanak sağlar.

Sayıları oldukça çok olmakla beraber bize kalan, kalite sağlayan o festivallerdir. **Roger Ebert**'in dediği gibi, "Festivaller Darwinyen bir seçicilik sürecini empoze ederler; iyi olanlar diğerlerini hafızanızın dışına atarlar."

Yıllar boyu, farklı kıtalardaki uluslararası film festivalleri, ayrıca birden çok yolla filmler sundular. İlki ve önde geleni, farkındalığınızı uyararak karanlıkta 'makul' sinema seyretmek için alternatif bir yol yaratabilmeleridir. Normalde filmler karanlık salonlarda günışığını görürler ve gişe aracılığıyla gelir yaratırlar. UFF'ler (Uluslararası Film Festivalleri) başka türde filmler için de gelir yaratmanın başka bir yolunu arzuladılar.

Ayrıca, UFF'ler daha esaslı entelektüel film deneyimi arenasını açıp, genişlettiler. Sinemanın değer kazanması, onların anlaşılması ve neticede bu güzel sanat ortamına âşık olunması, UFF'lerin oynadıkları rollere bağlı olarak, daha iyi işledi.

UFF'lerin tanınmayan yetenekleri keşfetme ve onlara saygı görme ve büyüme platformları sağlamada sinema kardeşliğine hizmet ettiğini ve hâlâ da etmekte olduğunu söylemek gereksizdir. İzlediğim 50 milyon dolarlık bir filmi zor hatırlayabilir, ama 50 bin dolarlık olanı asla unutmuyabilirim.

Filmler yeni diller, orijinal ve deneysel çalışmalar, detaylı anlatılar arayarak yapıldılar. Bir film, en basitinden büyüldür. Ateřler, empati kurar, provoke eder, ‘iyi hissettirir’, öfkelenendirir, yatıştırır, avutur, aydınlatır. İnsanoglunun bilinen ve bilinmeyen neredeyse tüm anlaşılır hislerine değinebilir. UFF’ler, onları bilmek ve anlamak için mükemmel bir platform yaratırlar. Milyonlarca seyirci birçok yolla bu sihirli ortamın tadını çıkarma fırsatı elde eder.

Busan Film Festivali Açılış Töreni

UFF’ler hâlihazırda bir belgeselle bir kurgusal çalışma arasındaki fark nosyonunu silmiş durumdalar. Herhangi bir belgesel pek çok kurgusal filme karşı pekâlâ savaş verebilir ve oradan galip çıkabilir. Bunun en yakın örneği, 2013’te Venedik’te Altın Aslan alan belgesel Sacro GRA idi.

Bir UFF’de olmanın seyirci için, film izlemenin yanı sıra, başka kazançları da vardır.

Bir kere oradayken aniden önünüzde gezinen yıldızlara rastlayabilirsiniz; nişanlınızla oturup sinemalı ya da sinemasız geleceğinizi tartışacağınız bir yer bulabilirsiniz; uygun bir kart taşımaksızın medya odalarındaki basın konferanslarına tesadüfen şahit olabilirsiniz; yılın en büyükleri listesinde doruğa çıkacağını bilseniz dahi, o filmi masaya yatırıp tartışabilirsiniz; dünyanın farklı bir kesiminden olup, belki ‘Gunaydin’, ‘Suprovat’ ya da ‘Buenos’ haricinde dilinizden

tek bir kırıntı bilmeyen, ama yine de iyi arkadaşlıklar kurabileceğiniz birilerini bulabilirsiniz; bir filmden diğerine nihayetinde bir günde tek birini dahi izlemeksizin tek başınıza yürüebilirsiniz; hemen unutacağınız film zırvalarını tekrar tekrar duyabilirsiniz. Son zamanlarda, hatta Whatsapp üzerinden yorumlarınızı gönderebilir ya da Facebook dünyasındaki öneminizi kanıtlamak için arka plânda ünlülerin bulunduğu bir 'selfie'nizi paylaşabilirsiniz; nihayetinde, dünyanın herhangi bir yerinde zor elde edeceğiniz filmlerin en iyileriyle sinemasal atmosferin tümüyle tadını çıkarabilirsiniz.

İşte bu. Sonrası ise ancak kişisel bir rüyadır.

Gördüğüm kadarıyla bundan sonra UFF'ler için yapılacak olan, büyük olanları da kapsayacak şekilde farklı festivaller arasında gençlik için, gelecek nesiller için bağımsız sinema adına alternatif alan açmak için geliştirilecek iş birliğidir. Büyük bir festival, büyük ilgi yaratmak ve sinema yapımcıları ile gerçek yakınlık kurmak için başka bir ülkedeki makul iyilikte bir festivalle ilişki kurabilir. Böylece, bugünün dijital arayüz dünyasında filmler, onların yönetmenleri, projeler, marketler ve iş bağlantıları, en iyi iletişim şekli olarak küresel misyonunu yerine getirmek ve gezegenimizdeki barış ve gönenc için en güçlü ortam olarak kalmak için festivallerin künyesinde hatırı sayılır bir yer alacaktır.

Ve UFF'lerin oyun alanlarında bizler gerçekten sinema yiyebilir, sinema içebilir ve sinema düşleyebiliriz – beraberce.